

ÚVAHY O ZMĚNÁCH V POUŽITÍ DĚLOSTŘELECTVA U VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY

Major Hynek Ondrášek, major Vladimír Řehák, major Jiří Holub

Všeobecně

Rychlý rozvoj techniky a zavedení použití zbraní hromadného ničení způsobuje, že se i operační umění dále rozvíjí. Bylo přistoupeno k zrušení střeleckých sborů i s jejich sborovými útvary, to znamená i se sborovým dělostřelectvem. Je nasnadě, že tato změna má vzápětí vážné změny v operačním umění. Vševojsková armáda bez střeleckých sborů s nestálým počtem střeleckých, mechanisovaných, po případě tankových divisí bude mít jiné úkoly, jiné učlenění bojové sestavy a p. Analogicky v dialektické souvislosti musí se tato změna odrazit ve využití dělostřelectva.

Především je nutno uvažovat o nové organizaci dělostřelectva vzhledem k tomu, že zrušením střeleckých sborů odpadá i sborové dělostřelectvo. Při stanovení nové organizace dělostřelectva je nutno dbát těchto hlavních zásad: nepřetěžovat vševojskovou armádu dělostřeleckou technikou, nýbrž zachovat palebnou a údernou sílu dělostřelectva armády; zachovat pohyblivost a operativnost střeleckých, mechanisovaných (tankových) divisí a vytvořit takové armádní dělostřelectvo, které by bylo s to plnit jak úkoly sborového, tak i armádního dělostřelectva. Proto byla při vytváření nové organizace dělostřelectva ponechána organizace divisního dělostřelectva v celku co do počtu beze změny. U armády byla vytvořena armádní dělostřelecká divise a ponechána armádní protitanková dělostřelecká brigáda a protiletadlová dělostřelecká divise. Armádní dělostřelecká divise má tři dělostřelecké brigády, z toho dvě kanonové a jednu raketometnou. Kanonové brigády po třech oddílech. a to po dvou 130mm kanonů a po jednom 152mm kanonových houfnic, raketometná brigáda o jednom oddíle 130mm raketometů a o dvou oddílech 240mm raketometů. Každý oddíl o třech bateriích po 6 dělech (raketometech). Protiletadlová dělostřelecká divise armády má jeden protiletadlový dělostřelecký pluk 57mm protiletadlových kanonů o 6 bateriích, baterie po 6 dělech a tři protiletadlové dělostřelecké pluky 85mm protiletadlových kanonů po 6 bateriích, baterie opět po 6 dělech 85mm a jednom 30mm protiletadlovém dvojkanonu, kromě toho je u všech řídicích radiolokátorů po jednom 30mm protiletadlovém dvojkanonu. Takto organizovaná protiletadlová dělostřelecká divise má tedy 3 — 30mm protiletadlové dvojkanony, 36 — 57mm protiletadlových kanonů a 108 — 85mm protiletadlových kanonů, celkem tedy 167 hlavní.

Kromě toho byla změněna organizace protiletadlové divise i u vševojskových svazků. Tak nyní možno počítat s tímto organickým protiletadlovým dělostřelectvem:

— u střelecké, mechanisované a tankové divise:

protiletadlový dělostřelecký pluk o 6 bateriích, baterie po 6 dělech 57mm protiletadlových kanonů, celkem tedy 36 — 57mm protiletadlových kanonů a 1 — 30mm protiletadlový dvojkanon k přímé ochraně řídicího radiolokátoru, t. j. celkem 37 hlavní; u mechanisované a tankové divise jsou tato děla samohybná;

- u střeleckého a mechanisovaného pluku:
protiletadlový dělostřelecký oddíl o 4 bateriích, baterie po 6 dělech 30mm protiletadlových dvojkanonů, celkem 24 hlavní;
- u tankového a tankosamohybného pluku:
protiletadlová dělostřelecká baterie o 6 dělech 30mm protiletadlových dvojkanonů, t. j. 6 hlavní.

Celkem je organického dělostřelectva u střelecké divise 115 hlavní, u mechanisované divise 121 hlavní a u tankové divise 79 hlavní.

Kromě toho bylo nutné k úhradě úbytků vzniklých zrušením sborů vytvořit silnější a mohutnější dělostřelectvo zálohy hlavního velitelství (ZHV), a proto tu byla vytvořena protiletadlová dělostřelecká divise typu ZHV o dvou protiletadlových dělostřeleckých plucích 57mm protiletadlových kanonů a dvou protiletadlových dělostřeleckých plucích 100mm protiletadlových kanonů.

Protiletadlový dělostřelecký pluk 57mm protiletadlových kanonů má 6 baterií, každá baterie 6 děl a u řídicího radiolokátoru 1 — 30mm protiletadlový dvojkanon, tedy celkem 36 hlavní.

Protiletadlový dělostřelecký pluk 100mm protiletadlových kanonů má rovněž 6 baterií, každá baterie 6 děl 100mm a jeden 30mm protiletadlový dvojkanon, další 30mm protiletadlový dvojkanon je u řídicího radiolokátoru, celkem tedy 43 hlavní.

Protiletadlová dělostřelecká divise typu ZHV má dohromady 17 — 30mm protiletadlových dvojkanonů, 72 — 57mm protiletadlových kanonů a 72 — 100mm protiletadlových kanonů, t. j. celkem 161 hlavní.

Dále byl vytvořen samostatný protiletadlový dělostřelecký pluk o 6 bateriích, baterie po šesti 100mm protiletadlových kanonech a po 1 30mm protiletadlovém kanonu, u řídicího radiolokátoru též 1 — 30mm protiletadlový kanon, tedy celkem 43 hlavní.

Vzhledem k tomu, že velitelské stanoviště armády, kde nyní bude centrum velení, nabylo velkého významu, a protože má poměrně velkou rozlohu a je nutné, aby bylo zabezpečeno proti úderům nepřátelského letectva ze všech výšek, bylo by vhodné uvažovat o zavedení armádního smíšeného protiletadlového dělostřeleckého pluku. Tento protiletadlový dělostřelecký pluk by mohl mít toto složení: 2 baterie 57mm protiletadlových kanonů po 6 dělech a 4 baterie 100mm protiletadlových kanonů po 6 dělech + jednom 30mm protiletadlovém dvojkanonu. Celkem by měl: 12 — 57mm protiletadlových kanonů, 24 — 100mm protiletadlových kanonů a 5 — 30mm protiletadlových dvojkanonů, t. j. 41 hlavní.

Celkový počet armádní dělostřelecké divise — 162 hlavní. Protitanková dělostřelecká brigáda o třech plucích, z toho jeden z 85mm kanonů a dva ze 100mm kanonů, všechny po 6 bateriích po 6 dělech, to je celkem 108 protitankových hlavní.

Takováto organisace armádního dělostřelectva dává armádě nové výkonné kanony 130mm s dostřelem 27 km a vytváří silnou protitankovou dělostřeleckou brigádu. Rovněž není armáda přetížena dělostřeleckým materiálem i vzhledem k tomu, že je nutno počítat s nestejným počtem divisí, které budou včleněny do armády.

Na druhé straně bylo nutno vytvořit silnější dělostřelectvo ZHV, kterým bude armáda zesilována. Tak dělostřelecká divise ZHV při zacho-

vání stejného počtu dělostřeleckých brigád vyzbrojených stejnou ráží jako doposud, avšak s bateriemi po 6 dělech dosahuje nyní počtu 366 hlavních, což je o 122 hlavních více než dříve. Rovněž protitanková dělostřelecká brigáda ZHV byla organisována stejně jako organická protitanková dělostřelecká brigáda armády, to znamená 108 hlavních. Další významná změna byla učiněna v organisaci kanonové dělostřelecké brigády ZHV. V kanonové dělostřelecké brigádě ZHV byly sice ponechány tři dělostřelecké oddíly, ale byly vyzbrojeny výkonnějším kanonem 130mm a zvýšeny jejich počty na 54 hlavních proti dřívějším 36. Jako nový útvar je u ZHV vytvářen oddíl raketových střel o třech bateriích po 12 odpalovacích zařízeních, tedy celkem 36 odpalovacích zařízení.

Všechny tyto organizační změny jsou v plném souladu se základní zásadou: nepřetěžovat armádu dělostřeleckou technikou, učinit ji co nejpohyblivější, avšak zabezpečit její palebnou hodnotu.

1. Útočná operace

Úkoly dělostřelectva

Nová organisace armády bude mít vliv na úkoly dělostřelectva jen v tom smyslu, že bude možno vzhledem na výkonnější dělostřeleckou techniku lépe plnit úkoly, zvláště za dělostřelecké přípravy zteče, kde nyní je plně oprávněno požadovat od dělostřelectva, aby umlčovalo za dělostřelecké přípravy zteče důležité objekty v celé taktické hloubce nepřátelské obrany.

Možnost nahromadění dělostřelectva

Vzhledem k zmenšenému počtu organického dělostřelectva armády po zrušení střeleckých sborů a k zmenšení počtů divisí armády a jejich nestejného počtu (u armády 5 až 7) nebude s to dělostřelectvo zabezpečit průlom tak, jako doposud. Podle propočtu nutno uvážit, že dělostřelectvo při dodržení požadavku 140 hlavních na 1 km fronty průlomu bude schopno zabezpečit průlom na 15 až 20 km místo dosavadních 24 km. Je pochopitelné, že na šířku pásma průlomu, v kterém bude dělostřelectvo schopno zabezpečit útok, bude mít především vliv protistojící nepřítel a úkol, který armáda dostane.

Přidělování dělostřelectva armádě

Se zřetelem na novou organisaci dělostřeleckých jednotek ZHV nutno předpokládat, že armádě postačí přidělit do jedné dělostřelecké divise ZHV, do dvou protitankových dělostřeleckých brigád ZHV, 1 až 2 kanonové dělostřelecké brigády a 1 až 2 oddíly raketových střel. Silné zesílení protitankovými prostředky nutno vysvětlit tím, že je nutno nahradit protitankové dělostřelectvo zrušených střeleckých sborů. V některých případech může být zesílení závislé na úkolu armády, na jejím složení a na počtu posilového dělostřelectva, které je k dispozici, i větší.

Bojová sestava dělostřelectva

Vzhledem k vyloučení sborových dělostřeleckých skupin a dělostřeleckých protitankových záloh střeleckých sborů nutno uvažovat, že v armádě bude zpravidla vždy vytvářena armádní dělostřelecká skupina,

kteřá bude mít zpravidla podskupiny podle počtu divisí na hlavním úderu armády a podskupinu daleké činnosti, do níž budou včleněny oddíly raketových střel. Rovněž zpravidla vždy bude vytvářena dělostřelecká záloha armády.

Protože dělostřelecká protitanková záloha armády musí převzít značnou část úkolů plněných dělostřeleckými protitankovými zálohami střeleckých sborů, bude nutno v útočné operaci vytvářet silnou dělostřeleckou protitankovou zálohu armády, po případě vytvářet dvě dělostřelecké protitankové zálohy armády.

Úkoly protiletadlového dělostřelectva

Hlavním a předním úkolem protiletadlového dělostřelectva v útočné operaci armády stává se nyní protiletadlová dělostřelecká obrana hlavního uskupení vojsk. Dále bude bránit druhé sledy a zálohy, velitelská stanoviště armády a armádní zásobovací základnu.

K plnění těchto úkolů budou mít svazky větší počet organického dělostřelectva a tím i větší samostatnost. Vytvořením jednotných protiletadlových dělostřeleckých pluků na stupni divise a jejich vybavením pásovými podvozky (dosud jen u mechanisovaných a tankových divisí) bude usnadněno plnění úkolů protiletadlového dělostřelectva v průběhu boje, a to i za pohybu v terénu mimo komunikace.

Zavedením 100mm protiletadlového kanonu do svazků a útvarů protiletadlového dělostřelectva ZHV, po případě i do smíšeného armádního protiletadlového pluku (bude-li vytvořen) zvyšují se palebné možnosti protiletadlového dělostřelectva a tím se i zlepšuje předpoklad pro splnění jeho úkolu, protože se zvyšuje matematická naděje sestřelu nepřátelských prostředků vzdušného napadení.

Možnost nahromadění protiletadlového dělostřelectva

Protože divisím (střeleckým, mechanisovaným a tankovým) byly novou organizací odňaty středorážní protiletadlové prostředky a byl zvýšen počet malorážních prostředků, bude také nutné kompenzovat nepoměr mezi obojím materiálem zesilováním středorážními prostředky a to jak z počtu protiletadlových dělostřeleckých divisí ZHV, tak, především, samostatnými protiletadlovými dělostřeleckými pluky ZHV. Tím se též vyrovná úbytek středorážního protiletadlového dělostřelectva, vzniklý zrušením stupně sboru a jeho sborového protiletadlového dělostřeleckého pluku. I když většinou bude tento materiál soustřeďován do armádních protiletadlových skupin, nelze to brát jako šablonu a nutno vždy řešit přidělení a tím i nahromadění prostředků protiletadlového dělostřelectva divise konkrétně podle situace. Nebude žádnou chybou, bude-li středorážní protiletadlové dělostřelectvo přidělováno i do divisních protiletadlových dělostřeleckých skupin, když to bude splnění úkolu protiletadlové dělostřelecké obrany vyžadovat. V tomto případě bude výhodnější uvažovat o zesílení materiálem 85mm protiletadlového kanonu, který je poměrně pohyblivější než 100mm protiletadlový kanon.

Se zřetelem k těmto okolnostem nutno zvlášť pečlivě uvážit a rozhodit, který z objektů je nejdůležitější; a podle toho rozhodnout, kam soustředit maximum prostředků protiletadlového dělostřelectva k dosa-

žení maximálních hustot požadovaných normami, a to i na úkor oslabení podružných objektů nebo úseků. Jen tak bude možno při nahromadění prostředků protiletadlového dělostřelectva na nejdůležitější úsek armádní operace dosáhnout hodnotné a spolehlivé ochrany těchto úseků.

Přidělování protiletadlového dělostřelectva armádě

Počet posilových prostředků protiletadlového dělostřelectva bude i nadále závislý především na úkolu armády, pak na struktuře jejího složení a na počtu jejích svazků.

V zásadě možno vycházet z názoru, že jako obvyklé posílení může armáda ve složení do 6 vševojskových svazků dostat ne více než jednu protiletadlovou dělostřeleckou divisi typu ZHV a do jednoho protiletadlového dělostřeleckého pluku téhož typu. Bude-li armáda tvořena z více než 6 vševojskových svazků, bude zpravidla zesilována hodnotou do dvou protiletadlových divisí typu ZHV a dvou protiletadlových dělostřeleckých pluků téhož typu. Za těchto předpokladů bude možno zesílit divise prvního sledu po jednom protiletadlovém dělostřeleckém pluku malorážního protiletadlového dělostřelectva a vytvořit armádní protiletadlovou dělostřeleckou skupinu k obraně hlavního uskupení armády v hodnotě do 3 až 4 protiletadlových dělostřeleckých pluků středorážního protiletadlového dělostřelectva.

Bojová sestava protiletadlového dělostřelectva

V podstatě zůstává stejná jako dosud, t. j. baterie malorážního i středorážního protiletadlového dělostřelectva při řešení bojové sestavy se budou i nadále členit do linií, jejichž počet se vzhledem k většímu počtu baterií rovněž zvětší. Vzdálenosti baterií od předního okraje, vzdálenosti mezi jednotlivými liniemi, jakož i rozstupy mezi jednotlivými bateriemi zůstávají podle dosud platných norem.

Zvláštností tu je jen to, že baterie středorážního protiletadlového dělostřelectva z armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny, která brání sestavu divisních protiletadlových dělostřeleckých skupin, prolínají sestavu baterií těchto skupin a doplňují tak celkovou koncepci uskupení protiletadlového dělostřelectva.

Co se týká uskupení protiletadlového dělostřelectva, možno rovněž zůstat u dosavadního řešení. Budou tedy vytvářeny divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny u divisí prvního sledu, jestliže budou zesíleny prostředky malorážního nebo středorážního protiletadlového dělostřelectva. Možno uvažovat též o vytvoření divisních protiletadlových dělostřeleckých skupin u divisí druhého sledu a tam s výhodou zesilovat i prostředky středorážního protiletadlového dělostřelectva, protože tyto objekty budou cílem útoků nepřátelského letectva i z větších výšek. Dále budou tvořeny armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny, a to zpravidla dvě až tři, nebude-li větší počet armádních objektů, které bude nutno chránit prostředky armády. Bude vhodné pro jednotnost označovat APLDS 1 skupinu, která bude určena k protiletadlové obraně hlavního uskupení armády, APLDS 2 skupinu určenou k protiletadlové obraně velitelského stanoviště armády a APLDS 3 skupinu, určenou k protiletadlové obraně armádní zásobovací základny.

V zásadě bude správné hovořit o skupině, ať již divisní nebo armádní, jen tehdy, půjde-li o dočasné uskupení nejméně dvou protiletadlových dělostřeleckých pluků k plnění společného úkolu; bude-li tedy divise bráněna jen organickým protiletadlovým dělostřeleckým plukem, nebude se hovořit o divisní protiletadlové dělostřelecké skupině.

Bojová sestava protiletadlového dělostřelectva provádějícího protiletadlovou obranu velitelského stanoviště armády nebo armádní zásobovací základny, bude-li bez palebného styku s ostatními protiletadlovými prostředky, bude řešena jako při obraně bodového nebo týlového objektu, t. j. prstencovitě okolo objektu s tím, že středorážní protiletadlové dělostřelectvo bude předsunuto okolo pravděpodobné hranice bombardování a malorážní protiletadlové dělostřelectvo se rozmístí přímo na objekt nebo do jeho blízkosti k jeho přímé obraně.

Co se týče bojové sestavy pozemního dělostřelectva, zůstávají v platnosti úvahy v článku majora Řeháka »Rozmístění dělostřelectva ve výchozím položení k útoku«.

Bojová činnost protiletadlového dělostřelectva

Změny ve složení vševojskové armády v zásadě nemění bojovou činnost protiletadlového dělostřelectva.

Částečně budou mít vliv jen na plánování bojového použití protiletadlového dělostřelectva. Plánování se poměrně ulehčí a zrychlí tím, že vypadl brzdicí mezistupeň střeleckého sboru.

Štáb zástupce velitele dělostřelectva armády pro protiletadlové dělostřelectvo bude přenášet úkoly přímo do štábu zástupců velitelů dělostřelectva střelecké (mechanisované) divise pro protiletadlové dělostřelectvo, které se stanou výkonnými orgány plánování a řízení bojové činnosti protiletadlového dělostřelectva.

To se projeví především při řešení bojové sestavy protiletadlového dělostřelectva, kdy zástupce velitele dělostřelectva armády pro protiletadlové dělostřelectvo vyřeší jen bojovou sestavu protiletadlového dělostřelectva tvořícího armádní protiletadlovou dělostřeleckou skupinu a zástupcům u divisi z ní zašle příslušný výpis s udáním dosažených hustot protiletadlového dělostřelectva v rámci armády. Dále jim určí posilové prostředky a zadá úkol po stránce odborné. Ve výpise z plánu protiletadlové obrany graficky udá jen ty prostředky z armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny, které působí v příslušném pásmu činnosti divise, již je výpis zasílán. Bude-li chtít mít vliv na řešení bojové sestavy podřízeného zástupce, učiní to přímo formulací ukládaného úkolu, kde konkrétně uvede, které objekty kromě divisních a jakou hodnotou musí prostředky divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny bránit se stanovením délky trvání tohoto úkolu. Tím donutí podřízeného zástupce, aby vyřešil sestavu tak, aby vyhovovala požadavkům, jak pokud jde o bráněnou divisi, tak i pokud jde o armádu, aniž ho omezí v řešení sestavy, jak tomu bylo dosud, když přímo vyřešil sestavu do baterií v divisní protiletadlové dělostřelecké skupině vto. Avšak ani tento názor není možno považovat za stále platný a používat ho jako šablony. V případech, kdy bude hrozit nebezpečí v prodlení, nebo ve zvláštních případech, kdy bude bezpodmínečně nutné, aby byla bojová sestava vy-

řešena centrálně, výjimečně může zástupce u armády zavolat příslušné zástupce od divisí a společně s nimi na své mapě vyřešit bojovou sestavu i jejich divisních protiletadlových dělostřeleckých skupin.

Bojové použití dělostřelectva

Nové změny nepřinesou podstatné změny do organizace dělostřelecké přípravy zteče a dělostřelecké podpory zteče a útoku v hloubce nepřátelské obrany.

Některé změny nutno předvídat v organizaci boje s nepřátelským dělostřelectvem. I když štáb dělostřelectva armády zůstane hlavním řídicím orgánem boje s nepřátelským dělostřelectvem, je třeba vidět, že značnou část vedení boje převzou divisní i plukovní dělostřelecké skupiny.

Značně se ulehčí a zvláště zrychlí plánování bojového použití dělostřelectva proto, že štáb dělostřelectva bude přenášet úkoly přímo do štábů dělostřelectva divisí, které se stanou hlavními plánovacími orgány bojové činnosti dělostřelectva.

Rovněž bude nutno uvažovat o nové organizaci přemísťování dělostřelectva vzhledem k tomu, aby dělostřelectvo zabezpečilo svůj hlavní úkol — v rozhodujících okamžicích podporovat boj vojsk co největším počtem dělostřelectva.

Velení dělostřelectvu

Tím, že štáb dělostřelectva armády převezme část úkolů, které plnil štáb dělostřelectva střeleckého sboru, a tím, že bude velet většímu počtu dělostřeleckých štábů, ztěžuje se úloha štábu dělostřelectva armády při řízení činnosti dělostřelectva. Jestliže dříve štáb dělostřelectva velet přímo pěti dělostřeleckým štábům, bude nyní velet 9 až 11. Proto bude nutno uvažovat o částečném zesílení štábu dělostřelectva armády, aby tento úkol mohl splnit.

Velení protiletadlovému dělostřelectvu

Zrušením stupně střeleckých sborů musí převzít část úkolů a je řešit štáb zástupce velitele dělostřelectva armády pro protiletadlové dělostřelectvo a navíc bude velet ještě většímu počtu protiletadlových dělostřeleckých štábů. Je jasné, že se tím velení zrychlí, ale zároveň bude třeba uvažovat o náležitém zesílení štábu zástupce velitele dělostřelectva armády pro protiletadlové dělostřelectvo, aby byl jeho zvětšený úkol zvládnut.

Kromě toho je bezpodmínečně nutné vybavit tento štáb takovými pojítky, která zabezpečí nepřetržité spojení za všech okolností při bojové činnosti i na zvětšené vzdálenosti, které při zrušení sborů třeba brát v úvahu. Kromě toho musí být štáb vybaven dostatečným počtem osobních terénních vozidel, aby mohl uskutečnit osobní styk a ovlivnit i řídit boj pomocí směrových důstojníků a zaručit kontrolu a pomoc podřízeným v přípravném období.

Při řízení palby protiletadlového dělostřelectva na stupni armády se štáb zástupce velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo omezí jen na operační řízení a nebude se zabývat technickým jeho prováděním. Stává se hlavním prostředníkem řídicím součinnost se stíha-

cím letectvem, usměrňuje zahájení palby v případech, kdy byla palba dříve omezena, nebo podle situace a potřeby stíhacího letectva palbu omezuje. Operačně usměrňuje úsilí armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny na cíle, které vyhodnotil s hlediska armádních objektů jako nejnebezpečnější. Dále kontroluje provádění řízení palby u svých armádních protiletadlových dělostřeleckých skupin.

2. Obranná operace

Vzhledem ke zrušení velitelského stupně střelecký sbor a ke změně v organizaci dělostřelectva armády je třeba vyřešit řadu otázek souvisejících s použitím dělostřelectva armády v obranné operaci armády.

Úloha a úkoly dělostřelectva v obranné operaci zůstávají v podstatě beze změny. Dělostřelectvo musí svou palbou zabránit soustřeďování a přeskupování hlavního uskupení nepřátelských sil pro útok, vyčerpávat nepřítele při jeho přípravě k útoku a způsobovat ztráty jeho vojskům, podporovat činnost vojsk armády při odrážení ztečí průzkumných praporů nepřítele, vést boj se spolehlivě zjištěnými nepřátelskými bateriemi i s bateriemi atomových zbraní, rušit činnost odpalovacích zařízení raketových střel taktického použití a v součinnosti s jednotkami používajícími atomových zbraní a s letectvem provádět protipřípravu na hlavní uskupení vojsk nepřítele, po případě podporovat úder vlastních vojsk před přední okraj. Při zahájení obranné operace musí dělostřelectvo po provedení nepřátelských atomových úderů odrazit zteč silných nepřátelských uskupení před předním krajem vlastní obrany i v její hloubce, zabránovat příchodu druhých sledů a záloh nepřítele, podporovat vojska armády při protiztečích a při protiúderu a zabezpečit styky svazků armády a boky a křídla armády.

Palba dělostřelectva se ke splnění všech těchto úkolů doplňuje podle situace palbou tanků a atomovými údery. V útočné operaci mohou být úkoly dělostřelectva určeny dostatečně přesně předem, a atomové údery mohou proto zmenšit jejich rozsah. Avšak v obranné operaci není možno předem určit dostatečně přesně rozsah úkolů dělostřelectva a použití atomových zbraní rozsah těchto úkolů v podstatě nezmenší; použití atomových zbraní jen umožní řešit úplněji úkoly plněné dělostřelectvem.

Proto je třeba stále vytvářet takové hustoty dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení i protitankového dělostřelectva, které dávají dostatečně předpoklady pro splnění všech úkolů dělostřelectva v obranné operaci.

Změna organizace a struktury vševojskové armády ani použití prostředků hromadného ničení nebude tedy mít podstatný vliv na vytváření potřebné hustoty dělostřelectva. Povede však k určitým změnám v potřebném zesílení vševojskové armády jak protitankovým dělostřelectvem, tak dělostřelectvem ze zakrytých palebných postavení vzhledem k snížení počtu organického dělostřelectva armády; dále ke změnám zásad při vytváření uskupení dělostřelectva a v některých dalších zásadách použití dělostřelectva v obranné operaci vzhledem k tomu, že nebudou sborové dělostřelecké prvky jako sborové dělostřelecké sku-

piny, dělostřelecké protitankové zálohy střeleckých sborů a sborové protitankové rajony; úkoly těchto prvků musí převzít divisní a armádní dělostřelectvo.

Úloha a úkoly protiletadlového dělostřelectva zůstávají v zásadě tytéž. Zvláštností tu bude jen to, že vytvořené armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny, které budou bránit hlavní uskupení sil a prostředků armády, budou svou sestavou opět prolinat a palbou zesilovat a překrývat činnost divisních protiletadlových dělostřeleckých skupin. Kromě toho budou prostředkem manévru v ruku velitele dělostřelectva (jeho zástupce pro protiletadlové dělostřelectvo). S výhodou bude prováděno zesilování svazků druhého sledu při zasazení do protiztečí nebo protiúderů právě z armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny, a proto bude nutno uvažovat o vytváření armádních protiletadlových dělostřeleckých skupin nejen ze středorážního, ale i z malorážního protiletadlového dělostřelectva. Tím se předejde komplikace vznikající při odevzdávání posilových prostředků divisi prvního sledu a zabrání se jejich oslabování v průběhu boje.

Úkol obrany velitelského stanoviště bude plněn obdobně jako v útočné operaci, a to tak, že velitelské pozorovací stanoviště bude bráněno sestavou protiletadlového dělostřelectva chránícího hlavní uskupení vojsk, velitelské stanoviště bude bráněno obvykle speciálně k tomu vyzelenými prostředky protiletadlového dělostřelectva a druhý sled velitelského stanoviště bude nutno rozmisťovat tak, aby využil protiletadlové obrany druhých sledů a záloh, po případě i armádní zásobovací základny, protože vyčleňovat protiletadlové dělostřelectvo k plnění tohoto samostatného úkolu nebude únosné.

Těžiště úkolů protiletadlové obrany bude především v protiletadlové obraně hlavního uskupení vojsk nesoucího tíhu obranného boje v taktické hloubce obrany, dále to bude spolehlivá protiletadlová obrana zasazení druhých sledů a záloh do protiztečí a protiúderů.

Potřeba protiletadlového dělostřelectva a možné normy zesílení

Vycházíme-li z požadavku dosáhnout taktické hustoty na úseku hlavního odporu 20 až 25 protiletadlových hlavních, jeví se za předpokladu, že na tomto úseku budou dvě vševojskové divise na šířce 24 až 30 km, za nimi pak ještě jedna divise jako část druhého sledu, potřeba celkem 480 až 600 hlavních při hustotě 20 hlavních na 1 běžný kilometr fronty a 600 až 750 hlavních při hustotě 25 hlavních. Z těchto potřeb střední hodnota je 540 hlavních při hustotě 20 hlavních a 675 hlavních při hustotě 25 hlavních. Z organických prostředků postaví uvedené svazky průměrně 349 hlavních. Jeví se tedy k dosažení uvedených norem potřeba zesílení jednou protiletadlovou divisi a jedním protiletadlovým plukem typu ZHV nebo do dvou protiletadlových divisí téhož typu. Odůvodněním pro tyto počty prostředků protiletadlového dělostřelectva je ten fakt, že převážnou většinu tíhy boje se vzdušným nepřítelem v obranné operaci nese právě protiletadlové dělostřelectvo. Kromě toho se zesílením samostatnými protiletadlovými dělostřeleckými pluky typu ZHV kompenzuje jinak méně příznivý poměr mezi středorážním a malorážním dělostřelectvem.

Potřeba protitankového dělostřelectva a možné normy zesílení

Při přípravě obranné operace může dostat armáda obranné pásmo široké 50 až 100 km podle důležitosti daného směru a rázu terénu. Polní armáda USA může dostat podle situace pásmo široké do 60 až 80 km. Avšak hlavní úder povede v mnohem užším pásmu. Předpokládejme, že v obranném pásmu vlastní armády povede hlavní úder polní armáda USA v pásmu 26 až 30 km širokém. U dvou armádních sborů prvního sledu, zesílených šesti prapory těžkých tanků a dvěma lehkými obrněnými pluky, bude do 2000 tanků. K jejich odražení může vlastní armáda přibrat dělostřelectvo dvou až tří střeleckých divisí prvního sledu, až dvou mechanisovaných divisí druhého sledu, armádní protitankovou dělostřeleckou brigádu a jednu třetinu až polovinu tanků a samohybných děl tankosamohybných pluků dvou až tří střeleckých divisí.

Budeme-li počítat, že u střeleckých divisí bude použito všech oddílů 85mm kanonů do protitankové obrany, může být u každé střelecké divise přibráno k protitankové obraně 165 děl a tarasnic, u každé mechanisované divise 108 děl a tarasnic. Armádní protitanková brigáda 108 hlavní a 20 až 30 tanků a samohybných děl od každé střelecké divise. Celkem může v tomto případě vševojsková armáda přibrat k protitankové obraně 600 až 800 děl, tanků, samohybných děl a tarasnic k přehrazení hlavního úderu polní armády USA (počítáno s počty podle návrhu cvičné organizace).

Poněvadž k odražení 2000 nepřátelských tanků je třeba do 1000 protitankových hlavní, je třeba podle situace zesílit armádu jednou až třemi protitankovými dělostřeleckými brigádami. K zničení tanků sboru druhého sledu polní armády, t. j. do 700 tanků, mohou být přibrány dělostřelecké protitankové zálohy frontu, tanky armádní tankové zálohy a část protitankových prostředků svazků z úseků, na které nevede nepřítel hlavní úder.

Zvýšení potřebného zesílení armády protitankovým dělostřelectvem vyplývá z toho, že se počet organických protitankových prostředků armády snížil o sborové protitankové prostředky, ale rozsah úkolů protitankového dělostřelectva armády v obranné operaci zůstává v podstatě beze změny.

Potřeba dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení a možné normy zesílení

Potřeba dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení se obvykle určuje podle požadavku vytvořit souvislou nepohyblivou palebnou přehradu v celém předpokládaném úseku hlavního úderu nepřítel a z potřeby vytvořit dostatečně silnou dělostřeleckou zálohu armády; přitom je třeba přihlížet k tomu, kolik kanonových oddílů divisního dělostřelectva bude třeba vyčlenit do protitankové obrany. Předpokládejme, že nepřátelská polní armáda soustředí hlavní úsilí v pásmu širokém do 30 km. K vytvoření souvislé nepohyblivé přehradné palby v tomto pásmu bude třeba mít do 45 dělostřeleckých oddílů, počítáme-li kalkulačně, že na 1 km nepohyblivé přehradné palby je třeba průměrně 1,5 oddílu s různým počtem baterií a děl v bateriích. Praporní a plukovní minomety mohou přehradit podle situace do 3 km směru. Zároveň však je třeba

počítat s vytvořením dělostřelecké zálohy armády, která se nepohyblivě přehradné palby nezúčastní, a s tím, že 2 až 4 kanonových divisních dělostřeleckých oddílů bude použito v protitankové obraně, takže potřeba na konec zůstává 45 dělostřeleckých oddílů ze zakrytých palebných postavení.

Armáda může mít na úseku do 30 km dělostřelectvo dvou divisi prvního sledu, t. j. 14 dělostřeleckých oddílů a 9 oddílů armádního dělostřelectva, celkem 23 dělostřeleckých oddílů.

Celkem tedy chybí 22 dělostřeleckých oddílů.

Celkem je tedy v tomto případě třeba posílit armádu hodnotou 22 dělostřeleckých oddílů, t. j. do pěti dělostřeleckých brigád s různým počtem oddílů. Zesílení může být ovšem i menší nebo větší. To závisí nejen na důležitosti bráněného směru, ale i na množství posilového dělostřelectva, které je k dispozici.

Výpočty ukazují, že armádu bude nutno zesilovat větším počtem dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení než dosud, poněvadž zvýšení počtu armádního dělostřelectva plně nenahrazuje úbytek organického dělostřelectva sborových dělostřeleckých brigád a sborových raketometných oddílů.

Uskupení protiletadlového dělostřelectva

Většinu sil a prostředků protiletadlového dělostřelectva nutno uskupit k protiletadlové obraně hlavního uskupení armády s důrazem na její bojovou techniku. Proto budou vytvářeny divisi protiletadlové dělostřelecké skupiny nejen z malorážního, ale i středorážního protiletadlového dělostřelectva, a to převážně z 85mm protiletadlových kanonů. Armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny pak budou tvořeny převážně ze 100mm protiletadlových kanonů, avšak bude nutno pamatovat i na zesilování druhých sledů nebo záloh při zasazení do protiztečí nebo protiúderů, a proto bude nutno v nich mít i 57mm protiletadlové kanony v počtu potřebném podle konkrétní situace. Tím též dosáhneme spolehlivého překrytí bráněných objektů různorodým materiálem, a tak si zajistíme možnost působit proti nepřátelským prostředkům vzdušného napadení na všech výškách a maximální využití takticko-technických vlastností jednotlivých ráží.

30mm protiletadlový dvojkanon a mnohdy i 57mm protiletadlový kanon z divisi protiletadlové dělostřelecké skupiny bude vhodné umísťovat do praporních rajonů obrany a 85mm protiletadlový kanon, bude-li v divisi protiletadlové dělostřelecké skupině, poblíž praporních protitankových rajonů nebo i přímo v nich, aby, kdyby to bylo nutné, a při sebeobraně mohly tyto prostředky, není-li vzdušných cílů, účinně zasáhnout do boje proti nepřátelským tankům a pěchotě pronikající do prostorů palebných postavení.

Vzhledem k většímu počtu baterií protiletadlového dělostřelectva bude nutno bojovou sestavu protiletadlového dělostřelectva členit do většího počtu sledů, než tomu bylo dosud.

Otázka uskupení dělostřelectva

Uskupení dělostřelectva musí odpovídat požadavku vytvoření pevné protitankové obrany na nejdůležitějších tankových směrech, možnosti

hromadit palbu dělostřelectva na hlavních směrech a možnosti přesku-
pení dělostřelectva z úseků, na které neprovádí nepřítel zteč.

Plukovní dělostřelecké skupiny bude třeba vytvářet stejně jako do-
sud u pluků prvního sledu, které se brání na hlavním směru, a na
zvláště důležitých směrech i u pluků druhého sledu v hodnotě dvou až
tří oddílů. Na ostatních směrech se nemusí vytvářet plukovní dělostře-
lecké skupiny, není-li dostatek dělostřelectva, a pluky bránící se na
těchto směrech se zesilují bateriemi a oddíly.

Zvláštního významu však nyní nabývají divisní dělostřelecké sku-
piny, zejména tehdy, když nebude vytvářena armádní dělostřelecká
skupina, poněvadž se rozsah jejich úkolů značně zvýší, zejména pokud
jde o boj s nepřátelským dělostřelectvem. V tomto případě budou vy-
tvářeny na hlavních směrech značně silnější divisní dělostře-
lecké skupiny, než tomu bylo dosud, a mohou mít 4 až 5, někdy
i více oddílů.

Otázku vytváření armádní dělostřelecké skupiny je
třeba řešit v každém konkrétním případě zvláště podle důležitosti směru,
podle důležitosti centralisace velení dělostřelectvu pro boj s nepřátel-
ským dělostřelectvem a podle množství dělostřelectva, které je k dis-
pozici. Může-li nepřítel provést zteč na různých směrech v obranném
pásmu vlastní vševojskové armády, může se dělit armádní dělostřelecká
skupina na podskupiny podle jednotlivých směrů s připraveným ma-
névrem na ostatní směry.

Dělostřelecká záloha armády se bude vytvářet podle dosavadních
zásad.

U svazků druhých sledů bude účelné předem vytvářet dělostřelecké
skupiny, když tyto svazky budou zaujímat obranu na některém obran-
ném pásmu.

U ostatních svazků bude třeba vytvářet jádro jednotlivých skupin,
aby bylo možno organisovat součinnost s vševojskovými svazky a útva-
ry, a přesné uskupení se bude vytvářet teprve před zasazením svazku
do boje podle jeho vývoje.

Dělostřelecké protitankové zálohy střeleckých sborů plnily význač-
nou úlohu v protitankové obraně armády.

Jak bylo uvedeno při probírání otázky potřebné hustoty protitanko-
vého dělostřelectva v obraně, není možno hustotu dělostřeleckých proti-
tankových prostředků snižovat.

Proto je třeba, aby úkoly, které dosud plnily dělostřelecké proti-
tankové zálohy střeleckých sborů, převzaly buď dělostřelecké protitan-
kové zálohy divisi prvního sledu nebo armády. Přidělení protitankových
dělostřeleckých prostředků z dosavadních dělostřeleckých protitankových
záloh střeleckých sborů divisím prvního sledu by ztížilo provádění širo-
kého manévru dělostřeleckými protitankovými prostředky a tříštilo by
tyto prostředky. Na druhé straně však jedna dělostřelecká protitanková
záloha armády, použitá podle dosavadních zásad, nemůže dostatečně
splnit všechny úkoly, i kdybychom ji vytvořili značně silnější než do-
sud. Proto bude nejúčelnější vytvářet dvě až tři dělostřelecké protitan-
kové zálohy armády, z nichž by se jedné použilo podle dosavadních
zásad, a další jedna až dvě by byly vysunuty více vpřed tak, aby při
zasazení navazovaly přímo na protitankovou obranu divisi prvního sledu.

Tak bude zabezpečeno jak soustavné narůstání hustoty dělostřeleckých protitankových hlavních s hloubkou obrany, tak i provedení širokého manévru dělostřeleckými protitankovými prostředky v průběhu obranné operace. Složení dělostřeleckých protitankových záloh při obraně na normální frontě by pak mohlo být

- u pluků prvního sledu do dvou protitankových baterií (v tom zpravidla plukovní baterie samohybných děl),
- u divisi prvního sledu do protitankového dělostřeleckého pluku,
- jedna dělostřelecká protitanková záloha armády v hodnotě jedné až dvou protitankových dělostřeleckých brigád a jedna až dvě protitankové dělostřelecké zálohy v hodnotě jednoho až tří protitankových dělostřeleckých pluků.

Organisace velení dělostřelectvu

Zrušení stupně střelecký sbor umožní rychleji dosáhnout pohotovosti dělostřelectva k dělostřelecké podpoře vševojskových svazků v jakékoli složité situaci a pružnější řízení rychlého manévru dělostřelectva na nejdůležitější úsek v průběhu obranné operace. Na druhé straně však bude vyžadovat větší iniciativy velitelů dělostřelectva divisi a pohotovějšího velení velitele dělostřelectva armády a jeho štábu.

Velkou pozornost bude třeba věnovat rychlému obnovení bojových sestav dělostřelectva, narušených nepřátelskými atomovými údery, včasným manévrem dělostřelectvem, a to jak armádním dělostřelectvem, tak i posilovým a organickým dělostřelectvem, z úseků, na které nepřítel neprovádí zteč. K tomu je třeba, aby štáb dělostřelectva armády získal veliteli dělostřelectva armády včas podklady pro jeho rozhodnutí. Dosavadní zkušenosti však ukazují, že velitel dělostřelectva armády nedostává vždy včas podklady pro řešení, zejména v průběhu boje, a že je tedy nutno dosavadní způsob činnosti štábu dělostřelectva armády, zejména pokud jde o získávání zpráv o situaci na frontě, dosavadní způsoby práce štábu revidovat. Jedním z prostředků rychlého získání zpráv o situaci na frontě je vysílat směrové důstojníky vybavené pojitky k divisiím na hlavním směru. S touto otázkou těsně souvisí i požadavek, vybavit dělostřelecké velitele a jejich štáby hodnotnými a rychle pracujícími pojitky, která umožní co nejrychlejší seznámení štábu dělostřelectva armády se situací na frontě.

V obranné operaci je důležité dobře organizované řízení dělostřelecké palby. Avšak vzhledem k rozptýlení bojové sestavy dělostřelectva bude obtížné centralisovat řízení palby dělostřelectva ve velkém rámci. Při obraně na normální frontě a při příznivých terénních podmínkách bude možno centralisovat řízení palby v rámci dělostřelectva divise buď v celém jejím obranném pásmu nebo na rozhodujícím směru její činnosti. U divisi na podružném směru může být velení decentralisováno. Vždy však musí být velení centralisováno v rámci dělostřeleckých skupin.

Krátké závěry

1. V obranné operaci vševojskové armády, organizované bez stupně střelecký sbor, bude třeba vytvářet stejné hustoty dělostřelectva ze zakrytých postavení i protitankového dělostřelectva jako dříve.

2. Potřebné zesílení vševojskové armády v obranné operaci bude větší než dosud a podle situace a úkolu armády může být dvě až čtyři protitankové dělostřelecké brigády a pět až šest dělostřeleckých brigád dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení.
3. Divisní dělostřelecké skupiny nabývají většího významu a je třeba je vytvářet silnější podle důležitosti směru; podle toho, zda působí na daném směru armádní dělostřelecká skupina, mohou mít hodnotu až čtyř, pěti, někdy i více dělostřeleckých oddílů.
4. K zabezpečení narůstání hustoty protitankových hlavní s hloubkou obrany a k provedení širokého manévru vytvářet u armády dvě až tři dělostřelecké protitankové zálohy.
5. Při velení dělostřelectvu armády používat směrových důstojníků vysílaných štábem dělostřelectva armády k divisím, které plní hlavní úkol.

Závěr

Nová organizace armády nezbytně vyvolá některé změny a zvláštnosti v použití dělostřelectva. Všechny tyto změny musí být však zaměřeny k tomu, aby palebná síla dělostřelectva armády nebyla oslabena. Při řešení všech těchto otázek i otázek nových, které ještě vyvstanou, je třeba přistupovat k jejich řešení beze vší šablonovitosti. Je třeba v co nejkratší době tyto otázky řešit a dát tak vojskům pevný podklad pro jejich práci v novém výcvikovém roce.